

Theosofie in het dagelijks leven

– Hugo Cardon

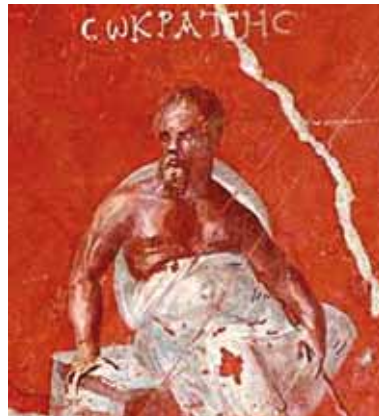
Hugo Cardon woont in België en onderwijst Grieks en filosofie. In dit artikel omschrijft hij de rol van een leraar / onderwijzer. Hij gaf deze lezing op de zomerschool van de Latijnse Landen, de Pays Latins, in juli 2012, op het Internationaal Theosofisch Centrum in Naarden. Het thema van de zomerschool van de Pays Latins was dit jaar Theosofie in het dagelijks leven.

Mijn dagelijks leven is –voor het ogenblik- nog voor een groot deel gevuld door mijn beroep, in mijn geval het onderwijzen van Griekse literatuur en filosofie aan adolescenten.

Door mijn opleiding en door de lessen die ik geef ben ik doordrenkt van deze filosoof van de opvoeding bij uitstek, opvoeder der opvoeders, altijd actueel, en hier in deze zomerschool voor de derde maal vermeld: Socrates.

Socrates

Ik beperk er mij nu toe om hier de *Theaetetus* te citeren, waarin Plato Socrates voorstelt als vroedvrouw van kennis. Deze tekst verdient het om gelezen en herlezen te worden. Door vraagstelling, niet door volproppen met kennis (men denkt spontaan aan de uitspraak van Montaigne: Meer waard is een goed gevormd hoofd dan een goed gevuld hoofd) zet Socrates zijn gesprekspartners er toe aan om individueel te denken, om een autonoom, geen heteronoom denken te beheersen. Door zelf te denken krijgt men toegang

figuur a

de *Staat*, met de allegorie van de grot [figuur b] en het moralistische verhaal over de ring van Gyges;

Plato

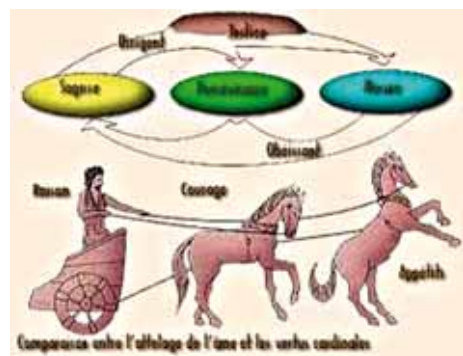

figuur b

de *Phaedrus* waarin Socrates uitlegt hoe de ziel als een wagenspan met twee ongelijke paarden vleugels kan krijgen om het absoluut goede te kunnen aanschouwen [figuur c];

tot het Universele. Socrates noemde zich overigens burger van de wereld. Terwijl hij zijn eigen onwetendheid inriep – Ik weet als enige dat ik niet weet – stelde hij de vooroordelen aan de kaak, door alleen naar de waarheid op zoek te gaan en zich zo een theosoof te tonen.

Behalve de inspiratie door de persoonlijkheid van Socrates en zijn methode, heb ik het privilege (zegt men) om met leerlingen teksten van Plato te mogen lezen, zoals het *Symposium*, met de intrigerende mythe van onze dubbele oorsprong [figuur a];

figuur c

de *Phaedo*, waarin Socrates de onsterfelijkheid van de ziel bewijst en

die eindigt met de ontroerende misen-scène van de stervenskunst van de filosoof [figuur d]. Al deze teksten zijn theosofen uiteraard zeer dierbaar.

figuur d

Als **sympathisant** van de theosofische beweging werd mij meermaals de gelegenheid geboden voordrachten bij te wonen, ook over opvoeding. Van deze instructieve momenten heb ik enkele voorschriften onthouden die mij als leidraad dienen in mijn dagelijks onderwijs. Ik heb onthouden dat er drie kwaliteiten nodig zijn om jongeren te onderrichten: 1. houden van jongeren; 2. zijn eigen jeugd niet vergeten hebben, om jongeren te kunnen begrijpen en zelf jong te blijven; 3. de schepingskracht in ieder wezen te raken, hetzij in de onderwijzer hetzij in de onderwezene, die zo de grootste opvoeder wordt. Verder zijn de volgende punten van belang:

— Ik heb ook onthouden dat in de traditie der wijzen niemand opvoeder kon worden zonder de hulp van zijn persoonlijkheid.

— Ik heb onthouden dat jongeren bij voorkeur buiten de school leren, niet in het leslokaal. Thuis- school- wereld vormen een continuïteit, volgens het pedagogische principe van Maria Montessori.

— Ik heb onthouden dat de opvoeder beschreven kan worden als de bood-

schapper tussen ziel en lichaam.

— Ik heb onthouden dat aan de basis van de opvoeding voor alles de kennis van de jongere ligt, die reeds heel wat in zich draagt dat de opvoeder door intuïtie moet aanvoelen. Op die manier vermijdt hij van de jongere een replica van zichzelf te maken.

— Ik heb onthouden dat de taak van de opvoeder moeilijk is: hij zou een spiritueel wezen moeten zijn, een yogi, die zich onzichtbaar moet maken, zodat zijn aanwezigheid in de klas bijna niet opgemerkt wordt.

— Ik heb onthouden dat, door de jongere te observeren, men helemaal in zijn bewustzijn kan binnendringen. Ieder nieuwe leerling impliceert een nieuwe kijk en observatie.

— Ik heb onthouden dat de jongere kennis absorbeert ook door toedoen van zijn zintuigen, zijn intelligentie, zijn emoties. Als men literatuur onderwijst, moet dit zo gebeuren dat de jongere de schoonheid van de literatuur begrijpt en er zich door laat inspireren. Kunst en schoonheid zijn de meest nuttige zaken voor een humane groei, zij leggen de fundamente van de cultuur. Kunst harmoniseert het individu, een artistieke expressie kan hem helemaal transformeren en zijn emoties veredelen.

— Ik heb onthouden dat een onderwijzer menselijk moet zijn, een hart moet hebben.

— Ik heb onthouden dat, naast liefde en kunst, religie een belangrijk aspect is van opvoeden; religie in de betekenis van de overtuiging dat het leven waard is geleefd te worden. Deze gedachte laat ons toe ons los te maken van het ik en liefde te koesteren voor de naaste, de dieren, de hele mensheid

— Ik heb onthouden dat onderwijzen betekent helpen om de wereld te schep-

pen, te veranderen en te bouwen. Dit is een zware verantwoordelijkheid, een edele en spirituele zending.

Om deze lezing af te sluiten wil ik de tekst citeren van G. Arundale. Hij was Internationaal President van de Theosophical Society van 1933 tot 1945. De volgende tekst schreef hij voor de leraren van de Annie Besant School in Adyar. Deze tekst heb ik aangetroffen in het tijdschrift *Clarté* uit 1956, nr.2. Eénmaal per jaar verzamelen zich daar de leraren om juist deze regels te herhalen en zo hun toewijding aan hun taak te hernieuwen.

Verklaring en belofte van een opvoeder

— *Ik heb de overtuiging dat het mijn plicht als leraar is om te proberen de idealen en waarheden of de nieuwe wereld te ontdekken waarin mijn leerlingen hun bestaan als volwassenen zullen leiden, opdat mijn school een wereld in miniatuur is waarin zij in een vroeg stadium zullen leren om de idealen en de waarheden te herkennen en die in praktijk zullen brengen.*

— *Ik heb de overtuiging dat het mijn plicht als leraar is om een voorbeeld van vreugde voor mijn leerlingen te zijn, om ieder gevoel van angst uit hen te bannen, opdat zij leren het geluk in hun omgeving uit te stralen.*

— *Ik heb de overtuiging dat het mijn plicht als leraar is een voorbeeld van spirituele liefde te zijn voor mijn leerlingen, opdat deze liefde in hen kan groeien.*

— *Ik heb de overtuiging dat het mijn plicht als leraar is om een voorbeeld van geduld te zijn, van doorzettingsvermogen en van begrip, opdat in hen het geduld, de doorzetting en het begrip kunnen groeien.*

— *Ik heb de overtuiging dat het mijn plicht als leraar is om voor mijn leerlingen een voorbeeld van respect voor de ouderen te zijn, van hartelijkheid voor gelijken, van tederheid voor hen die jonger zijn dan ik, hetzij in leeftijd, hetzij in geest, opdat mijn leerlingen zich op hun beurt respectvol tonen jegens ouderen, hartelijk zijn voor gelijken en teder voor de kleineren.*

— *Ik heb de overtuiging dat het mijn plicht als leraar is om een voorbeeld te zijn van goed burgerschap, opdat mijn leerlingen ook goede burgers worden.*

— *Ik heb de overtuiging dat het mijn plicht als leraar is om mijn leerlingen te omringen met schoonheid, opdat zij leren schoonheid te waarderen en uit te drukken.*

— *Ik heb de overtuiging dat het mijn plicht als leraar is om een voorbeeld te zijn van rechtvaardigheid en waarheid, opdat zich in hen de liefde voor de waarheid en voor de rechtvaardigheid kan ontwikkelen.*

Indien alle opvoeders zich kunnen vinden in deze verklaring, kunnen ook zij burgers van de wereld worden en – zonder het te beseffen – ook theosoof.

